

Міністерство освіти і науки України

**Модельна навчальна програма
курсу «Література та ідентичність
Профільна середня освіта. Основний / Поглиблений рівень»
для закладів загальної середньої освіти**

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ № 484 від 18.03.2026)

Автор: Губіна Марина Сергіївна

*Програма створена в рамках проєкту «Зміст» благодійного фонду
«savED»
за підтримки фінської міжнародної неурядової організації Finn Church Aid*

Вступ

Модельна навчальна програма курсу «Література та ідентичність» (далі — Програма) визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання (мовно-літературна освітня галузь) учнівства 10–12 років навчання, пропонує зміст курсу та види навчальної діяльності.

Курс «Література та ідентичність» (далі – Курс) реалізують за умови його вибору учнівством та закладом освіти як у межах передбаченої кількості навчальних годин для вивчення обов'язкових освітніх компонентів за обраним профілем навчання, так і за рахунок навчальних годин для вибіркового освітніх компонентів, що фінансуються з державного бюджету.

Програма створена в рамках проєкту «Зміст» Міжнародного благодійного фонду savED за підтримки фінської Міжнародної неурядової організації «Finn Church Aid».

Програма реалізує частину обов'язкових результатів навчання в межах мовно-літературної освітньої галузі, доповнюючи обов'язкові результати навчання модельних навчальних програм обов'язкових освітніх компонентів («Інтегрований мовно-літературний курс. 10–12 класи. Основний рівень» / «Інтегрований курс літератур. 10–12 класи. Основний рівень» / «Інтегрований курс літератур. 10–12 класи. Поглиблений рівень» / «Українська література. 10–12 класи. Поглиблений рівень» / «Зарубіжна література. 10–12 класи. Поглиблений рівень»).

Програму розроблено на основі Державного стандарту профільної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851):

- вона ґрунтується на визначених стандартом ціннісних орієнтирах (пункт 4 Державного стандарту);
- охоплює формування наскрізних у всіх ключових компетентностях умінь (пункт 10 Державного стандарту);
- передбачає реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі (додаток № 2 до Державного стандарту);
- орієнтується на компетентнісний потенціал мовно-літературної галузі (додаток № 1 до Державного стандарту);
- урахує наступність між циклами навчання на рівнях базової та профільної середньої освіти.

Модельна навчальна програма спрямована на реалізацію мети профільної середньої освіти — розвиток особистості здобувачів освіти шляхом утвердження у них української національної та громадянської ідентичності та формування компетентностей, необхідних для їх життєвої стійкості, самостійності, відповідальності, комунікації та взаємодії з іншими особами, соціалізації, активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності, оборонної свідомості, громадянської стійкості, патріотизму, поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави; підприємливості, свідомого вибору подальшого життєвого шляху, освіти протягом життя, трудової діяльності та самореалізації; дотримання принципів гендерної рівності; виховання у здобувачів освіти самоповаги і поваги до інших, відповідального ставлення до довкілля, що базується на науковому світогляді та принципах сталого розвитку.

Мета вибіркового курсу «Література та ідентичність» узгоджена з метою мовно-літературної освітньої галузі Державного стандарту та спрямована на розвиток

читацької компетентності, уміння інтерпретувати як художні, так і нехудожні тексти української та зарубіжних літератур, а також медіатексти, формування гуманістичного світогляду, національної ідентичності та емоційно-ціннісного досвіду учнівства, а також на розкриття потенціалу літератури як засобу міжкультурного діалогу, критичного мислення та творчої самореалізації.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування усвідомлення, що національна культура у її широкому сенсі (мова, література, історія, державна символіка, система освіти, науки тощо) — це основа національної ідентичності та консолідації нас як нації;
- усвідомлення, що національна ідентичність — це важливий складник особистості;
- розвиток критичного мислення та навичок встановлення причиново-наслідкових зв'язків;
- формування розуміння, що література — це територія для проговорення та осмислення актуальних національних та особистісних проблем;
- розвиток креативного мислення;
- розширення читацького досвіду, знайомство з досвідами інших країн крізь їхню літературу;
- знайомство із сучасним романом як жанром, який вимагає різних читацьких стратегій;
- формування навичок роботи з різними джерелами інформації, практика пошуково-дослідницької діяльності;
- виховання здатності накладати досвіди, описані/відрефлексовані у художніх текстах і проаналізовані у нехудожніх матеріалах, на позатекстові реалії, вміти використовувати їх для розв'язання життєвих завдань;
- формування навички використання теорії інших галузей гуманітаристики в аналізі художніх та нехудожніх текстів, які цього потребують.

Пріоритетами навчального курсу «Література та ідентичність» є осмислення свого культурного коріння, яке формує національну ідентичність, аналіз власного досвіду та накладання його на історико-політичні контексти держави; розвиток критичного й аналітичного мислення; діалогічний і діяльнісний підхід до вивчення літератури, що враховує індивідуальний читацький досвід учнівства; осмислення літератури як засобу пізнання себе, суспільства та культури.

Сьогодення підтверджує, що питання національної тожсамості та самоідентифікації лишається актуальним і буде таким ще тривалий час, а тому закономірно починати міждисциплінарну розмову про ці поняття вже у старшій школі. З-поміж усіх галузей література пропонує найбільш сприятливу «точку входу» в цю тему, адже художні тексти, автори та авторки яких говорять про питання ідентичності, балансують на межі вигадки та реальних фактів. Таким чином учнівство водночас розуміє історичний, політичний та культурний контексти довкола вигаданої історії та має доступ до думок, переживань і сумнівів персонажів та персонажок, тобто може якнайдетальніше розібратися у складних внутрішніх конфліктах, пов'язаних із національною ідентичністю, а тоді «накласти» ці досвіди на сучасні реалії.

Метою курсу є передусім усвідомлення учнями та ученицями власної національної ідентичності з усіма важливими нюансами та відмінністю особистих досвідів, а також підваження стереотипів, пов'язаних із нацією та супровідними до неї поняттями. Аналіз художніх та нехудожніх текстів є важливою супровідною ланкою цього процесу, оскільки дозволяє не лише виокремлювати важливі для теми курсу мотиви в обраних текстах, але й розуміти, чому про ці конфлікти або проблеми

письменник чи письменниця обирає говорити саме в такий спосіб і чому цей спосіб — продуктивний.

Курс передбачає високий рівень варіативності та творчості: учнівство матиме змогу інтерпретувати тексти, працювати над проектами, порівнювати літературу різних країн і авторів, навчитися орієнтуватися в книжковому просторі.

Оскільки курс «Література та ідентичність» є вибіркоvim, його вивчення може бути реалізовано на будь-якому з трьох років навчання профільної середньої освіти (10, 11 або 12 клас). Такий підхід відкриває можливість для формування динамічних навчальних груп, до яких входить учнівство з різним досвідом шкільного навчання, зацікавлене в опануванні цього курсу. У зв'язку з цим зміст програми не структуровано за роками навчання, а організовано тематично — за літературними текстами та підтемами питання національної ідентичності, які вони порушують, що дозволяє забезпечити логіку навчання незалежно від класу, в якому здійснюється опанування курсу, та врахувати індивідуальні траєкторії учнівства. Кожен із розділів містить очікувані результати навчання, зміст і орієнтовні види навчальної діяльності. Така структура дозволяє цілісно й послідовно формувати в учнів й учениць компетентності читання, критичного аналізу та інтерпретації художньої та нехудожньої літератур в контексті міждисциплінарної теми ідентичності. Тематика текстів і завдань дібрана з урахуванням вікових особливостей учнів й учениць, їхніх пізнавальних інтересів й актуальних соціокультурних викликів.

Очікувані результати навчання курсу відповідають орієнтирам для оцінювання з мовно-літературної галузі, визначеними в Державному стандарті профільної середньої освіти. У програмі представлено результати з усіх чотирьох груп обов'язкових результатів навчання, а саме:

1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях.
2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, нехудожніх матеріалах і медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду.
3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема інтерпретація літературних творів українських і зарубіжних письменників; взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови.
4. Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу.

У межах розділів виокремлено базові знання про поняття національної ідентичності та її складників, культурну пам'ять, історико-культурний контекст, а також жанрові особливості тих текстів, які розглядаються в межах курсу. Базові знання в розділах мають різний ступінь деталізації, що забезпечує принцип академічної свободи вчителя чи вчительки на етапі створення навчальної програми. Вивчення текстів передбачає також роботу з теорією, зокрема поняттями двомовності, постправди, націоналізму, менталітету тощо. Програма враховує принципи академічної свободи педагога: учитель чи вчителька має змогу замінити пропоновані тексти, добираючи ті, які найкраще відповідають інтересам і читацькому рівню учнівства, а також адаптувати глибину аналізу до потреб конкретного класу.

Організація освітнього процесу під час вивчення курсу зумовлена метою формування читача / читачки як інтерпретатора / інтерпретаторки — особистості, здатної до гнучкого, аналітичного, критичного та емоційно чутливого читання. Особливу увагу приділено інтеграції читацького досвіду з мовною практикою, тобто

формуванню здатності артикулювати думки, вести дискусії, створювати тексти, що є відповіддю на прочитане. У процесі навчання перевагу надано автентичним ситуаціям читання, що потребують сенсотворення, порівняння різних інтерпретацій, усвідомлення множинності смислів.

Курс передбачає залучення учнів до аналізу художніх, нехудожніх і медіатекстів, що дає змогу глибше осмислити сучасний світ і себе в ньому. Значущими є як тексти української літератури, так і світової, які відповідають ціннісним орієнтирам українського суспільства та можуть запропонувати дещо відмінні, але не менш цінні досвіди, пов'язані з національною ідентичністю. Окрему увагу під час опанування курсу варто приділити стратегіям читацької рефлексії, розвитку читацького смаку й естетичної чутливості, умінню критично ставитися до інформації, застосовувати принципи академічної доброчесності.

Курс «Література та ідентичність» створено як простір для діалогу, зокрема внутрішнього, аналізу проблем, що порушуються в художніх і нехудожніх текстах про ідентичність, та накладання їх на особисті досвіди учнівства та етично вмотивованого читання, що розвиває емпатію до досвідів інших.

Основна частина

<i>Очікувані результати навчання</i>	<i>Зміст</i>	<i>Орієнтовні види навчальної діяльності</i>
Вступ		
визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П] виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або художньому тексті факти і судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих	Ідентичність. Національна ідентичність. Опорні терміни та поняття. Окреслення проблемних питань для розуміння того, чому сучасне поняття ідентичності мінливе і чому її потрібно свідомо обирати. Що таке ідентичність. Менталітет — складник національної ідентичності. Психологічний вимір національної ідентичності. Культура як осердя національної ідентичності. Національні стереотипи. <i>Орієнтовні тексти для читання / уривки з них:</i>	— робота з аналітичним звітом, аналіз діаграм та показників; — сприйняття та опрацювання почутої інформації; — обговорення проблемної теми; — аналітичне, коментоване читання невеликого теоретичного тексту; — робота в групах;

самих явищ, поява яких зумовлена суб'єктивними факторами, історико-культурним або іншим контекстом [12 МОВ 1.4.3-1] обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П] коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2]	<i>Монтсеррат Гібернау</i> <i>«Ідентичність націй»</i> <i>Марина Стародубська «Як зрозуміти українців»</i> <i>Френсіс Фукуяма</i> <i>«Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості»</i>	— обговорення / дискусія; — рефлексія опрацьованого тощо.
Ідентичність у кризові часи		
виокремлює відповідно до змінюваних цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, а також неструктурованого мовлення для ефективної комунікації [12 МОВ 1.3.1-1]; визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості	Загрожена ідентичність у кризові для нації чи народу часи: переселення, геноциди, війни. Стереотипи про нації та безпека, яку вони приховують. Емоційний складник національної ідентичності: почуття гідності та сорому як	— визначення проблематики прочитаного тексту; — аналіз персонажа через його дії, слова, оцінки інших; — порівняння

учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] вільно застосовує та за потреби комбінує різні способи читання текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів у друкованому та цифровому форматі залежно від читацьких намірів та для виконання самостійно поставлених завдань [12 МОВ 2.1.1-1] коментує та обґрунтовує актуальність порушених в одному чи кількох текстах (зокрема медіатекстах) за тематикою обраного профілю або художніх текстах проблем, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції у світовому ціннісному контексті [12 МОВ 2.2.1-1]; інтегрує інформацію з кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, гіпертекстів у цифровому середовищі для формулювання обґрунтованих висновків та аргументованих рішень для розв'язання різних життєво важливих проблем [12 МОВ 2.2.4-1]; визначає ступінь достовірності, новизни, повноти, несуперечливості, соціокультурної неупередженості інформації, отриманої з різних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів, множинних та/або неструктурованих текстів, наводячи аргументи щодо своєї позиції [12 МОВ 2.4.1-1] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту	його головні елементи. Поняття рідної мови та двомовність як вимушене пристосування за несприятливих для національної культури політичних умов. Постправа і як вона викривлює нашу реальність. Екзотизація малознайомої культури як спосіб її обмежити, а тоді — назвати неповноцінною. Поняття «радянської людини» як відсутність будь-якої національної ідентичності. Національна ідентичність як система символів, історій та понять, яким відповідає більшість суспільства. Процес інтеграції представників інших етносів в українську національну ідентичність. Розширення української ідентичності таким чином. Їжа як складник національної ідентичності. Декомунізації та дерусифікація як шлях до відновлення тих сторінок національної ідентичності, які намагалися стерти. Сучасний роман як жанр, який може поєднувати у собі різні способи говорити про досвіди, пов'язані з усвідомлення ідентичності. <i>Орієнтовні тексти для читання / уривки з них:</i> <i>Анастасія Левкова «За Перекопом є земля»</i>	його/її з іншими літературними персонажами; — обговорення твору з позицій цінностей, моральних виборів; — пошук підтверджень або заперечень певної думки в тексті; — порівняння тексту з іншими текстами (за жанром, ідеєю, контекстом тощо); — робота з різними типами інформації на ту саму тему (текст, візуальна та графічна інформація, інформація з відео та аудіо); — творче, проблемно-пошукове, вибіркове, інтерпретаційне читання художніх текстів, аналіз змісту, форми, ключових тем та ідей; — вибіркове, аналітичне, коментоване читання нехудожніх текстів; — формулювання власної рефлексії
---	---	---

чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2] обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей і розв'язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.4.1-3] створює індивідуальний/колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]		опрацьованого медіатексту; — пошук точок взаємодії опрацьованого контенту із життям; — виокремлення роботи автора тексту, визначення проблеми тексту і мотивації автора працювати з темою; — сприйняття та опрацювання інформації, отриманої через різні канали сприйняття (текст, аудіо, відео, графічні зображення тощо) — підготовка та захист проекту <i>тощо.</i>
Ідентичність в еміграції		
визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] інтегрує інформацію з кількох джерел (зокрема текстів, медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів для виконання актуальних завдань [12 МОВ 1.4.1-1];	Розмивання національної ідентичності у несприятливих для народу політичних умовах. Збереження національної ідентичності в умовах еміграції. Консервування національної культури як неминучий процес в умовах еміграції.	— обговорення твору з позицій цінностей, моральних виборів; — робота із текстами різних форматів, зокрема аудіо; — аналіз персонажа через його дії, слова,

виокремлює та послідовно розрізняє в почутому повідомленні (зокрема тексті, медіатексті) за тематикою обраного профілю або художньому тексті факти і судження, зокрема відмінності в інтерпретації різними суб'єктами тих самих явищ, поява яких зумовлена суб'єктивними факторами, історико-культурним або іншим контекстом [12 МОВ 1.4.3-1] окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2] визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивний емоційний фон завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування [12 МОВ 1.7.2-1]; окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2] обґрунтовує перспективи використання інформації з одного чи кількох прочитаних текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів	Асиміляція до іншої культури як неминучий елемент тривалої еміграції. Небезпека стереотипів в умовах співіснування багатьох культур в межах однієї держави. Іншування людей за певною ознакою, зокрема національною. Поняття «націоналізм» та «шовінізм» і принципів відмінності між ними. Ностальгія як елемент національної ідентичності в умовах еміграції. Поняття «місця пам'яті» та усі можливі виміри, яких вони можуть набувати. Родинна пам'ять та способи її передавання між поколіннями. Різні способи говорити про питання ідентичності та пам'яті: нелінійна оповідь, гіпертекст, ненадійний оповідач тощо. <i>Орієнтовні тексти для читання / уривки з них:</i> <i>Саша Станішич «Походження»</i>	оцінки інших; — порівняння його/її з іншими літературними персонажами; — обговорення твору з позицій цінностей, моральних виборів; — пошук підтверджень або заперечень певної думки в тексті; — групове обговорення щодо способів реагування та розв'язування конфліктів; — створення власного продовження та розв'язання конфлікту із тексту; — розміщення подій сюжету у правильній послідовності; — формулювання власної рефлексії опрацьованого медіатексту; — творче, проблемно-пошукове, вибіркоче, інтерпретаційне читання художніх текстів; — вибіркоче,
---	---	--

(медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей і розв’язання життєво важливих проблем [12 МОВ 2.4.1-3] створює індивідуальний/колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1]		аналітичне, коментоване читання нехудожніх і медіатекстів, пошук точок взаємодії опрацьованих матеріалів із досвідами учнівства; — сприйняття та опрацювання інформації, отриманої через різні канали сприйняття (текст, аудіо, відео, графічні зображення тощо) — підготовка та захист мініпроєкту <i>тощо.</i>
Проєктний блок		
виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема проблеми, порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1] розрізняє факти і судження, виявляє суперечності на підставі результатів аналізу інформації з кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художнього тексту чи множинного тексту [12 МОВ 2.2.2-1] виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема	Підготовка проєктів за підсумками розділів: «Ідентичність у кризові часи» та «Ідентичність в еміграції». Застосування нових знань та навичок, здобути під час курсу в роботі над проєктом. Самостійний аналіз прочитаних текстів, виокремлення найбільш вдалих фрагментів, конфліктів та проблематик, яким буде присвячений проєкт.	— читання і опрацювання текстів, аналіз текстових та позатекстових елементів; — написання власного тексту в межах сформульованого завдання і структури; — заповнення таблиці позицій персонажів щодо ключових проблем тексту;

художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 МОВ 2.2.2-1 П] створює індивідуальний/колективний творчий продукт для самовираження, спираючись на власний читацький досвід [12 МОВ 2.7.1-1] добирає комунікативно доцільні засоби вираження мовлення (зокрема засоби художньої виразності), дотримуючись стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1] демонструє володіння прийомами емоційної саморегуляції в різних ситуаціях усної комунікації (зокрема під час публічного виступу, співбесіди, а також у разі виникнення напруги чи конфлікту) [12 МОВ 1.7.1-2]; обґрунтовує критерії добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для читання [12 МОВ 2.5.1-2]		— порівняння поглядів персонажів; — підготовка окремих письмових проєктів у рамках теми; — напрацювання навички публічних виступів; — ведення дискусії, відстоювання власної позиції із врахування позиції опонента; <i>тощо.</i>
Підсумки		
виявляє гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції з урахуванням різних думок, аргументів щодо певної проблеми за тематикою обраного профілю, зокрема проблеми, порушеної в художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1] вибудовує комунікацію з іншими, забезпечуючи позитивний емоційний фон завдяки врахуванню особливостей контексту та інших важливих характеристик ситуації спілкування [12 МОВ 1.7.2-1];	Знайомство з іншими художніми текстами, у яких порушено проблеми національної ідентичності, щоб учні та учениці змогли продовжити самостійне читання.	— робота із книжкою як об'єктом (книжковими обкладинками, анотацією тощо); — ведення дискусії, відстоювання власної позиції із врахування позиції опонента; — осмислення прочитаного

окреслює та підтверджує аргументами свою позицію щодо прочитаного тексту чи кількох текстів (зокрема медіатекстів) за тематикою обраного профілю або художніх текстів (медіатекстів), множинних та/або неструктурованих текстів [12 МОВ 2.4.1-2]		тексту через різні текстові й візуальні форми <i>тощо.</i>
--	--	--

Прикінцева частина

1. Методичні підходи до реалізації програми.

Реалізація програми вибіркового курсу «Література та ідентичність» передбачає діяльнісний, діалогічний і особистісно орієнтований підходи, з акцентом на зіставлення зображених у книзі конфліктів із реаліями сучасного світу та вже наявною теорією, яка пояснює їх. Зasadничою методичною рамкою курсу є стратегія «читання зблизька» (close reading), яка передбачає уважне прочитання тексту, формулювання аналітичних запитань, дослідження мовних і стилістичних засобів, виявлення авторської позиції, аргументування інтерпретацій та рефлексію.

Використання «читання зблизька» сприяє тому, щоб учнівство не лише розуміло загальний зміст прочитаного, а й навчалось «бачити» текст – його структуру, візуальні засоби та позатекстові елементи, можливості тексту. Такий підхід забезпечує перехід від буквального сприймання до тісної взаємодії з текстом і до глибокого читання, фіксації та осмислення прочитаного.

Реалізація програми передбачає послідовне формування в учнів й учениць розуміння комплексного та міждисциплінарного поняття національної ідентичності та її складників завдяки читанню художніх текстів та супровідної теорії. Задля досягнення цієї мети рекомендовано:

- пропонувати учнівству базові гуманітарні поняття та терміни, пов'язані із темою ідентичності, як множинність інструментів для глибшого розуміння конфліктів текстів та позатекстових реалій;
- розвивати навичку обґрунтування власної читацької позиції, беручи до уваги текст, контекст й особистий досвід;
- стимулювати дискусії та діалоги між учнівством, які дозволять унаочнити альтернативні бачення та інтерпретації одного і того самого тексту;
- виділяти час на рефлексію прочитаного — усвідомлення учнівством прочитаного із врахуванням їхніх контекстів, систем цінностей та особистих досвідів.

2. Особливості курсу, методи й технології навчання.

Особливістю курсу є орієнтація на тексти, які можуть відповідати за запити учнівства. Учні й учениці мають змогу опрацьовувати тексти у спільноті читачів/-ок, дискутувати, пропонувати гіпотези, перевіряти їх через текст, формулювати власні позиції, шукати підтвердження або заперечення в різноманітному матеріалі. Курс передбачає також дослідницький компонент – учнівство навчається ставити питання до змісту тексту, обирати власні траєкторії аналізу, використовувати різні інструменти осмислення та підсумовування.

Серед основних методів навчання:

- аналітичне і проблемне читання,
- дискусії,
- творчі практики,
- проєктні методи,
- робота мультимодальними матеріалами,
- робота в групах
- *тощо*.

3. Орієнтовні ресурси й матеріали.

Для ефективної реалізації курсу рекомендовано використовувати:

- друковані та цифрові версії текстів (уривки або цілі твори), відповідні до програми;
- інтерактивні платформи для створення мультимедійних продуктів (Canva, Padlet, Genially тощо);
- рефлексивні шаблони для письма, таблиці, візуальні органайзери;
- мультимодальні матеріали.

У межах курсу можливе використання такого обладнання:

- мультимедійний проєктор або інтерактивна панель,
- доступ до інтернету,
- засоби для створення візуальних матеріалів (фліпчарти, маркери, дошки),
- мобільні пристрої / ноутбуки / планшети для групової роботи.

4. Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів / учениць є формувальне, поточне, підсумкове (семестрове, річне) оцінювання.

Орієнтирами для оцінювання в курсі є очікувані результати навчання.

Формувальне оцінювання має на меті вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію учнів / учениць; відстежувати навчальний прогрес учнів / учениць; вчасно виявляти проблеми та вживати заходів для коригування індивідуальної освітньої траєкторії та методів навчання відповідно до індивідуальних та інших потреб учнів / учениць; формувати в учнів / учениць упевненість у власних силах, мотивацію на досягнення та зацікавленість у навчанні.

Підсумкове оцінювання має на меті встановити відповідність очікуваних і реальних результатів навчання.

Оцінювання результатів навчання здійснюється за допомогою різних методів, вибір яких зумовлюється особливостями конкретного класу, із застосуванням різних способів і засобів: усного опитування (індивідуальне, групове тощо); письмових завдань (навчальні завдання, тести тощо, а також діагностувальні, підсумкові роботи); практичних завдань; навчальних проєктів; заповнення таблиць, побудова схем, моделей, зокрема з використанням електронних засобів навчання тощо); завдань із використанням ІТ (онлайн-тести, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, комп'ютерні продукти тощо); самооцінювання, взаємооцінювання; комплексного, що поєднує різні способи й засоби оцінювання тощо. Для здійснення оцінювання вчитель / учителька може також використовувати такі інструменти, як картки, шкали, щоденник спостережень, портфоліо учнів / учениць тощо.

5. Використані джерела.

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти: міркування щодо походження й поширення націоналізму. Київ. Критика, 2001. 271 с.

2. Гібернау М. Ідентичність націй / Монтсеррат Гібернау. пер. з англ. П. Таращука; ред. Л. Марченко. Київ. Темпора, 2012. 303 с.

3. Державний стандарт профільної середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 року № 851).

4. Донскіс Л. Влада та уява. Студії з питань політики та літератури / Леонідас Донскіс; [пер. з англ. О. Буценко]. Київ. Спадщина, 2012. 277 с.
5. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380).
6. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст. 226).
7. Масенко Л. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. Л. Масенко. Київ. КМ Академія, 2004. 164 с
8. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт. : Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін. ; за ред. В. Терещенка та І. Клименко ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с.
9. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. Київ. Кліо, 2024. 272 с.
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року» від 14 грудня 2016 р. № 988-р (із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ від 22.08.2018 р. № 592-р).
11. Стародубська М. Як зрозуміти українців. Харків. Vivat. 2024, 400 с.
12. Терещенко В., Панченков А., Алгольм М., Лінник О. Мистецтво об'єктивного оцінювання в НУШ. Київ : ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2024. 352 с.
13. Bauman Z. Liquid modernity. Cambridge. Polity Press, 2006. 228 p.
14. Donskis, L. Troubled Identity and the Modern World. New York: Palgrave Macmillan, 2009.
15. Jacoby M. Shame and the Origins of Self-esteem. Psychology Press, 1996. 130 p.